

บทที่ 2

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการวิเคราะห์ความได้เปรียบ โดยเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าเกษตรของไทยไปในกลุ่มอาเซียนบวกสามครั้งนี้ ได้แบ่งทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 หัวข้อ ประกอบด้วย (1) แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษาและ (2) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

2.1.1 ทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศและนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

การค้าระหว่างประเทศ หมายถึง การแลกเปลี่ยนสินค้าและบริการระหว่างประเทศ ประเทศที่ทำการซื้อขายสินค้าระหว่างกันเรียกว่า "ประเทศคู่ค้า" และสินค้าที่ประเทศนั้นซื้อเรียกว่า สินค้านำเข้า (Imports) และสินค้าที่ประเทศนั้นขายเรียกว่า สินค้าส่งออก (Exports) ประเทศที่ซื้อสินค้าจากต่างประเทศเรียกว่า "ประเทศผู้นำเข้า" ส่วนประเทศที่ขายสินค้าให้ต่างประเทศเรียกว่า "ประเทศผู้ส่งออกสินค้า" โดยส่วนใหญ่ในแต่ละประเทศจะมีฐานะทั้งประเทศผู้นำเข้าสินค้าและประเทศผู้ส่งออกสินค้าในเวลาเดียวกันเนื่องจากแต่ละประเทศมีทรัพยากรและความชำนาญแตกต่างกัน

1) สาเหตุที่สำคัญที่ทำให้เกิดการการค้าระหว่างประเทศ

1.1) ความแตกต่างของปัจจัยการผลิต ทรัพยากรในการผลิต เมื่อประเทศใดมีปัจจัยการผลิตค่านั้นๆมาก จะทำให้ราคาปัจจัยการผลิตนั้นต่ำและส่งผลให้ต้นทุนในการผลิตสินค้านั้นต่ำลงไปด้วย

1.2) ความเหมาะสมของปัจจัยการผลิต ปัจจัยการผลิตไม่ได้มีคุณสมบัติเหมือนกันทั้งหมด เช่นประเทศที่มีแรงงานมาก ไม่ได้หมายถึงต้องสามารถผลิตและส่งออกสินค้าทุกชนิดที่เน้นแรงงานเนื่องจากสินค้าบางชนิดต้องการแรงงานที่มีประสิทธิภาพ

1.3) การผลิตสินค้าในปริมาณมากจะทำให้ต้นทุนในการผลิตลดลง แต่ในการผลิตในปริมาณมากก็นั้นจำเป็นต้องมีตลาดเพื่อรองรับผลผลิต ตลาดภายในประเทศอาจจะไม่ใหญ่ไม่เพียงพอต่อการรองรับผลผลิตที่เกิดขึ้น จึงต้องมีตลาดระหว่างประเทศไว้เพื่อรองรับผลผลิตส่วนเกิน

1.4) ความแตกต่างในด้านต้นทุนการขนส่ง ค่าขนส่งวัตถุดิบและค่าขนส่งสินค้า จะทำให้เกิดความแตกต่างของราคาสินค้า ซึ่งทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ

2) ประโยชน์ของการค้าระหว่างประเทศ

2.1) การค้าระหว่างประเทศจะกระตุ้นให้ประเทศมีการผลิตสินค้ามากขึ้นและประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากถ้าประเทศหนึ่งมีความสามารถในการผลิตสินค้าชนิดหนึ่งเกินความต้องการของประเทศตนเองแล้ว ก็จะผลิตสินค้านั้นเพื่อการส่งออก ในการจะขยายขนาดการผลิตสินค้านั้นทำให้ต้องมีการปรับปรุงวิธีการผลิต โดยเฉพาะการแบ่งงานกันทำ (division of labor) คือเมื่อมีการผลิตมีขนาดใหญ่ขึ้น ก็จะมีการมอบหมายหน้าที่ให้คนงานทำหน้าที่เฉพาะด้าน ทำให้คนงานในแต่ละฝ่ายมีความชำนาญในงานที่ตนเองได้รับมอบหมายมากขึ้น และจะส่งผลให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นขณะที่ใช้ปัจจัยการผลิตเท่าเดิม นอกจากนั้นแล้วการค้าระหว่างประเทศจะกระตุ้นให้มีการผลิตเพื่อการส่งออกยังทำให้ประเทศผู้ผลิตได้ประโยชน์การจากประหยัดต่อขนาด (Economies of scale) หมายถึงเมื่อการผลิตเพิ่มขึ้นทำให้ต้นทุนเฉลี่ยลดลง

2.2) การค้าระหว่างประเทศทำให้เกิดการแข่งขันทั้งในประเทศและระหว่างประเทศมากขึ้น เนื่องจากต้องพยายามแข่งขันกันเพื่อให้ตนเองมีส่วนในการส่งออกมากขึ้น โดยเฉพาะบรรดาผู้ผลิตสินค้าส่งออกชนิดเดียวกัน ซึ่งปัจจัยสำคัญคือราคาและคุณภาพของสินค้า โดยผู้ผลิตแต่ละรายจะพยายามหาวิธีการผลิต การจัดการกระบวนการผลิต การบริหารวัตถุดิบและสินค้า ฯลฯ ซึ่งจะทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ทำให้มีความสามารถในการแข่งขันกับผู้ผลิตสินค้าชนิดเดียวหรือสินค้าทดแทนกันได้มากขึ้น

2.3) การค้าระหว่างประเทศจะทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงขึ้น เพราะได้บริโภคสินค้ามากขึ้นในราคาที่ถูกลง ในกรณีที่ไม่มีการค้าระหว่างประเทศ ทำให้ประเทศต้องผลิตสินค้าบางชนิดที่ตนเองไม่ถนัดและไม่มีความชำนาญ ทำให้ผลผลิตไม่มีประสิทธิภาพและมีราคาที่สูงกว่าประเทศที่มีความชำนาญเนื่องจากต้องลงทุนและพัฒนาในการผลิตสินค้านั้นๆทุกวิถีการการค้าระหว่างประเทศเริ่มต้นขึ้นตั้งแต่ศตวรรษที่ 16 แนวคิดทฤษฎีในยุคต่างๆ ได้รับอิทธิพลมาจากสภาพ

เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง ดังนั้นจึงแบ่งการเปลี่ยนแปลงลักษณะของเศรษฐกิจระหว่างประเทศออกเป็น 4 ช่วงเวลาคือ

1. ช่วงแนวคิดชาตินิยมทางเศรษฐกิจหรือลัทธิพาณิชนิยม (Economic Nationalism หรือ Mercantilism) ยุคนี้อยู่ระหว่างศตวรรษที่ 16 ถึงศตวรรษที่ 18 เป็นช่วงที่การค้าระหว่างประเทศขยายตัวอย่างรวดเร็วแต่ละประเทศแข่งขันทางการค้าโดยการกีดกันทางการค้า

2. ช่วงแนวคิดเสรีนิยมทางเศรษฐกิจ (Economic Liberalism) ยุคนี้เริ่มตั้งแต่ช่วงปลายศตวรรษที่ 18 จนถึงปี 1914 ซึ่งเริ่มต้นของสงครามโลกครั้งที่ 1 เป็นช่วงที่ระบบเศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วภายใต้การค้าอย่างเสรี

3. ช่วงภาวะเศรษฐกิจตกต่ำ (Great Depression) ยุคนี้อยู่หลังปี 1923 เป็นปีสิ้นสุดของสงครามโลกครั้งที่ 1 ประเทศต่างๆเพิ่งสิ้นสุดสงครามส่งผลต่อเศรษฐกิจและการเมือง การค้าระหว่างประเทศได้รับผลกระทบอย่างรุนแรง จนถึงการเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ขึ้น

4. ช่วงหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 จนถึงปัจจุบัน เป็นช่วงเวลาที่มีการฟื้นฟูและปรับปรุงระบบเศรษฐกิจของโลก มีการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศขึ้นหลายองค์กร เช่น ธนาคารเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนา (International Bank for Reconstruction and Development: IBRD) คือธนาคารโลก (World Bank) ในปัจจุบัน กองทุนการเงินระหว่างประเทศ (International Monetary Fund: IMF) และ International Trade Organization (ITO) ต่อมาได้เปลี่ยนเป็น GATT และ WTO ในปัจจุบัน

3) แนวคิดและทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสรุปได้ดังนี้

3.1) แนวความคิดพาณิชนิยม (Mercantilism) เกิดขึ้นปลายศตวรรษที่ 16 เป็นต้นมา การค้าระหว่างประเทศในยุคนี้ยึดหลักปรัชญาทางเศรษฐศาสตร์ที่เรียกว่า พาณิชนิยม (Mercantilism) คือการส่งออกที่มีมากกว่าการนำเข้าจะทำให้ประเทศไปสู่ความร่ำรวยและมีอำนาจ ดังนั้นผู้มีอำนาจในประเทศจึงพยายามทำทุกวิถีทางให้มีการส่งออกมากขึ้นและควบคุมการนำเข้าอย่างเคร่งครัดโดยเฉพาะสินค้าฟุ่มเฟือย แต่ปริมาณแร่เงินและแร่ทองมีจำนวนจำกัดซึ่งเป็นไปได้ที่ทุกประเทศจะมีดุลการค้าเกินดุลพร้อมๆกัน การที่ประเทศหนึ่งมีดุลการค้าเกินดุลและมีเงินไหลเข้าประเทศซึ่งอีกประเทศหนึ่งจะขาดดุลการค้าและเงินไหลออกนอกประเทศแนวความคิดพาณิชนิยมนี้เกิดขึ้นเพื่อสนับสนุนชนชั้นปกครองในการสร้างอำนาจมากขึ้นและแข็งแกร่งมากขึ้น ช่วยทำให้ชนชั้นปกครองสามารถแสวงหาอาณานิคมได้มากขึ้นอีกด้วย นอกจากนี้เมื่อมีปริมาณเงินในประเทศเพื่อ

หมุนเวียนในการทำกิจกรรมต่างๆในประเทศมากขึ้นและทำให้มีการส่งเสริมการส่งออกได้มากขึ้นแต่จำกัดการนำเข้าเท่ากับเป็นการกระตุ้นให้ประเทศสร้างผลผลิตมากขึ้นและทำให้เกิดการจ้างงานเพิ่มขึ้น

จากแนวความคิดพาณิชยนิยมนี้ค่อยๆเสื่อมลงไปเนื่องจากอิทธิพลของชนชั้นนายทุนเพิ่มสูงขึ้นจึงต้องการเสรีภาพทางการค้ามากขึ้น รวมทั้งรัฐให้บุคคลบางกลุ่มผูกขาดในการผลิตและการค้าสินค้าต่างๆ สร้างความเดือดร้อนและไม่พอใจต่อผู้บริโภคมากขึ้น

นอกจากนี้ในปี 1975 David Hume ได้เสนอแนวความคิดที่ขัดแย้งกับทฤษฎีดุลการค้าของลัทธิพาณิชยนิยม โดยเสนอแนวคิด price-species-flow-mechanism โดย อธิบายว่าเมื่อประเทศมีดุลการค้าและมีเงินในประเทศเพิ่มขึ้น ปริมาณเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจย่อมเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ระดับราคาสินค้าและค่าจ้างสูงขึ้น และเมื่อค่าจ้างและราคาสินค้าสูงขึ้นความสามารถในการส่งออกย่อมลดลง จึงทำให้เกิดการปฏิวัติเพื่อประชาธิปไตย เสรีภาพส่วนบุคคลและเสรีนิยมทางเศรษฐกิจขึ้นในหลายประเทศ

3.2) การค้าระหว่างประเทศตามแนวคิดของสำนักคลาสสิก ตั้งแต่ยุคคลาสสิกเป็นต้นมา นักเศรษฐศาสตร์ให้ความสนใจกับคำถามที่เกี่ยวข้องกับการค้าระหว่างประเทศสามข้อคือ

3.2.1) ทิศทางการค้า (Direction of Trade) หรือ โครงสร้างการค้า (Structure of trade) ของแต่ละประเทศในโลกควรเป็นอย่างไร คือประเทศหนึ่งๆควรจะส่งออกและนำเข้าสินค้าและบริการใด

3.2.2) อัตราการค้า (Term of Trade) เป็นเท่าใด คือราคาสินค้าส่งออกและนำเข้าจะเป็นตัวกำหนดอัตรการซื้อขายแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างประเทศจะเป็นเท่าใด

3.2.3) การค้าระหว่างประเทศจะให้ประโยชน์ (Gain from Trade) อย่างไร ต่อประเทศคู่ค้าและต่อโลกโดยรวม

Adam Smith (1937) ได้ใช้ความคิดเกี่ยวกับ การแบ่งงานกันทำ (Division of labor) และมือที่มองไม่เห็น (Invisible hand) สนับสนุนระบบเสรีนิยมทางการค้าระหว่างประเทศ โดยอธิบายแนวความคิดของตนเองว่า การที่สองประเทศจะเกิดการค้านั้น ทั้งสองประเทศจะต้องได้รับประโยชน์จากการค้านั้น ถ้าประเทศหนึ่งไม่ได้รับประโยชน์ใดๆจากการค้า ประเทศนั้นย่อมปฏิเสธที่จะค้าขาย การค้าระหว่างสองประเทศย่อมไม่เกิดขึ้น โดยผลประโยชน์จากการค้าที่ทุกประเทศได้รับนั้นเป็นผลที่เกิดจากการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศตามความได้เปรียบสัมบูรณ์ โดยเปรียบเทียบว่าหัวหน้า

ครอบครัวที่ฉลาดจะไม่ผลิตสินค้าที่มีต้นทุนสูงกว่าราคาซื้อขายได้ ดังนั้นประเทศต่างๆจึงไม่ควรกีดกันการค้าระหว่างประเทศ

3.3) ทฤษฎีความได้เปรียบโดยสัมบูรณ์ (Absolute Advantage) ความได้เปรียบโดยสัมบูรณ์ของนักเศรษฐศาสตร์คลาสสิกตั้งอยู่บนข้อสมมติฐานดังนี้

1. มีเพียง 2 ประเทศ และมีสินค้าเพียง 2 ชนิด
2. แรงงานเป็นปัจจัยเพียงชนิดเดียวในการผลิต โดยแต่ละประเทศมีแรงงานจำนวนคงที่ และไม่มีการว่างงาน
3. ในแต่ละประเทศ คนงานแต่ละมีคุณภาพและประสิทธิภาพในการทำงานเหมือนกัน
4. ในการผลิตสินค้าอย่างใดอย่างหนึ่งจำนวนแรงงานที่ใช้ต่อหน่วยของสินค้าคงที่เสมอหรือต้นทุนการผลิตต่อหน่วยคงที่
5. ราคาและต้นทุนของสินค้าขึ้นอยู่กับจำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตสินค้านั้นๆ
6. ไม่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศแต่สามารถเคลื่อนย้ายแรงงานภายในประเทศได้อย่างเสรี
7. การค้าขายเป็นไปในระบบสินค้าแลกเปลี่ยน (barter) โดยไม่มีเงินเข้ามาเกี่ยวข้อง
8. ตลาดสินค้าเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์และการค้าระหว่างประเทศเป็นการค้าเสรี
9. ไม่มีค่าขนส่งทั้งภายในและระหว่างประเทศ
10. เทคโนโลยีในการผลิตของแต่ละประเทศไม่มีการเปลี่ยนแปลง แต่อาจจะแตกต่างกันระหว่างประเทศ

ตารางที่ 2.1 ชั่วโมงแรงงานที่ใช้ในการผลิตข้าวและผ้าของประเทศไทยและญี่ปุ่น

ประเทศ	ชั่วโมงแรงงานที่ใช้ผลิตข้าว (1 ตัน)	ชั่วโมงแรงงานที่ใช้ผลิตผ้า (1000 หลา)
ไทย	100	120
ญี่ปุ่น	150	110

จากตารางแสดงให้เห็นว่าในการผลิตข้าว 1 ตัน ประเทศไทยใช้แรงงาน 100 ชั่วโมง ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นใช้แรงงาน 150 ชั่วโมง แสดงว่าประเทศไทยมีความได้เปรียบในการผลิตข้าว ส่วนการผลิตผ้า 1,000 หลา ประเทศไทยใช้แรงงาน 120 ชั่วโมง ในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นใช้แรงงานเพียง 110 ชั่วโมง

แสดงว่าประเทศญี่ปุ่นมีความได้เปรียบในการผลิตผ้า เมื่อประเทศไทยผลิตข้าวซึ่งเป็นสินค้าที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบในการผลิตเพียงอย่างเดียว ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นผลิตผ้าเพียงอย่างเดียว แล้วนำมาแลกเปลี่ยนกัน ทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศขึ้น เนื่องจากเกิดการแบ่งงานกันทำระหว่างประเทศไทยและประเทศญี่ปุ่นตามแรงงานที่แต่ละประเทศถนัด ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการผลิตของทั้งสองประเทศ

ตามแนวคิดของ อคัม สมิธ การค้าระหว่างประเทศจะได้เปรียบเชิงสมบูรณ์ โดยเมื่อประเทศสองประเทศมีประสิทธิภาพการผลิตที่แตกต่างกัน ทั้งสองประเทศจะมีการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากัน โดยแต่ละประเทศจะผลิตสินค้าที่ตนเองมีความชำนาญและมีประสิทธิภาพมากกว่าและส่งออกสินค้านั้นๆ เพื่อแลกเปลี่ยนกับสินค้าที่ตนเองไม่มีความชำนาญหรือประสิทธิภาพในการผลิต ดังนั้นทุกประเทศจะได้ประโยชน์จากการค้าภายใต้นโยบายการค้าเสรี แต่ถ้าเกิดกรณีที่ประเทศใดประเทศหนึ่งไม่มีการได้เปรียบโดยสมบูรณ์ในการผลิตสินค้าสองสินค้า ส่วนอีกประเทศหนึ่งมีความได้เปรียบโดยสมบูรณ์ในการผลิตสินค้าทั้งสองชนิด จะไม่ทำให้เกิดการค้าภายใต้แนวคิดนี้

3.4) ทฤษฎีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ (Comparative Advantage) ทฤษฎี

นี้ถูกเสนอโดย David Ricardo (1817) โดยเผยแพร่เรื่อง Principle of Political Economy and Taxation กล่าวไว้ว่า แม้ว่าประเทศหนึ่งจะมีประสิทธิภาพในการผลิตสินค้าทั้ง 2 ชนิดน้อยกว่าอีกประเทศหนึ่ง ประเทศทั้ง 2 ประเทศก็ยังสามารถทำได้ประโยชน์จากการทำการค้าร่วมกัน โดยที่ประเทศที่ได้เปรียบในการผลิตสินค้าทุกชนิดควรมุ่งผลิตสินค้าที่ตนเองได้เปรียบมากที่สุด และประเทศที่เสียเปรียบในการผลิตสินค้าทุกชนิดควรมุ่งผลิตสินค้าที่ตนเองเสียเปรียบน้อยที่สุด เพื่อส่งออกไปขาย แล้วนำเข้าสินค้าที่ตนเองเสียเปรียบมากที่สุด เดวิด ริคาโดเชื่อว่าแรงงานเป็นปัจจัยในการผลิตเพียงอย่างเดียวที่เป็นต้นทุนการผลิต และแรงงานจะถูกนำไปใช้ในสัดส่วนที่คงที่ในการผลิตสินค้าทุกชนิด ข้อสมมติฐานของทฤษฎีนี้คือมีประเทศ 2 ประเทศและมีสินค้า 2 ชนิด ภายใต้การค้าเสรี โดยที่มีต้นทุนการผลิตคงที่ ไม่มีต้นทุนขนส่งและเทคโนโลยีของประเทศทั้งสองเหมือนกัน มีการเคลื่อนย้ายแรงงานได้อย่างสมบูรณ์ภายในประเทศ แต่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศได้และแรงงานในแต่ละประเทศมีประสิทธิภาพต่างกัน โดยประเทศผู้ผลิตจะเลือกผลิตสินค้าที่ตนเองผลิตได้ในต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับสินค้าชนิดเดียวกันกับอีกประเทศหนึ่งและนำเข้าสินค้าอีกชนิดที่ตนเองมีความได้เปรียบน้อยกว่าอีกประเทศหนึ่ง ซึ่งหมายความว่าอีกประเทศหนึ่งสามารถผลิตสินค้าชนิดนั้นโดยใช้แรงงานน้อยกว่าอีกประเทศหนึ่ง การเลือกผลิตสินค้าที่ประเทศตนเองมีความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบสูงสุด แสดงถึงการใช้ปัจจัยการผลิตอย่างมีประสิทธิภาพที่สุดในการผลิตสินค้านั้น ทำให้เกิดการโยกย้ายแรงงานในการผลิตทำให้มีประสิทธิภาพในการใช้ทรัพยากรมาก

ตารางที่ 2.2 ต้นทุนเปรียบเทียบระหว่างการผลิตข้าวและผ้าของประเทศไทยและญี่ปุ่น

ประเทศ	ต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตข้าว	ต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตผ้า
ไทย	$\frac{100}{120} = 0.83$	$\frac{120}{100} = 1.2$
ญี่ปุ่น	$\frac{150}{110} = 1.364$	$\frac{110}{150} = 0.73$

จากตารางที่ 2.2 แสดงให้เห็นว่าประเทศไทยมีต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตข้าว 0.83 เท่าของการผลิตผ้า และต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตผ้าคิดเป็น 1.2 เท่าของการผลิตข้าว ดังนั้นประเทศไทยจึงมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตข้าว ขณะที่ประเทศญี่ปุ่นมีต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตข้าวเป็น 1.364 เท่าของการผลิตผ้าและต้นทุนเปรียบเทียบในการผลิตผ้าคิดเป็น 0.73 เท่าของการผลิตข้าว แสดงว่าประเทศญี่ปุ่นมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการผลิตผ้า ดังนั้นประเทศไทยจะผลิตข้าวในขณะที่ประเทศญี่ปุ่นจะผลิตผ้าเพียงอย่างเดียวแล้วนำมาแลกเปลี่ยนทำให้เกิดการค้าระหว่างประเทศขึ้น

3.5) ทฤษฎีเฮกเซอร์-โอห์ลีน (Heckscher-Ohlin Theory) Eli-Heckscher (1919)

ได้ตีพิมพ์บทความเรื่อง The Effect of Foreign Trade on the Distribution of Income แนวความคิดของเขาในบทความนี้กลายมาเป็นพื้นฐานของทฤษฎีการค้าสมัยใหม่พัฒนาโดย Bertil Ohlin โดยได้นำแนวคิดมาปรับปรุงให้ชัดเจนแล้วจัดพิมพ์เป็นหนังสือเรื่อง Interregional and International Trade ในปี 1933 กล่าวไว้ว่า ความแตกต่างของปริมาณปัจจัยและทรัพยากรการผลิตของแต่ละประเทศมีอยู่ (Factor Endowments) เป็นสาเหตุให้เกิดการค้าระหว่างประเทศ ประเทศต่างๆจึงมีแนวโน้มได้ประโยชน์เปรียบเทียบจากการผลิตสินค้าที่ใช้ปัจจัยและทรัพยากรการผลิตที่ประเทศมีอยู่อย่างหนาแน่น (Factor Abundant)

ทฤษฎีนี้แสดงให้เห็นว่า แต่ละประเทศมีจำนวนปัจจัยการผลิตที่แตกต่างกัน โดยประเทศที่มีปัจจัยทุนมากเมื่อเทียบกับปัจจัยแรงงาน ก็จะส่งออกสินค้าที่เน้นการใช้ปัจจัยทุน ในขณะที่ประเทศที่มีปัจจัยแรงงานมากเมื่อเทียบกับปัจจัยทุน ก็จะส่งออกสินค้าที่เน้นกาใช้ปัจจัยแรงงาน เนื่องจากประเทศที่มีทุนมากนั้นจะมีความอุดมสมบูรณ์ของทุนดีกว่าประเทศอื่น โดยเปรียบเทียบ ทำให้ประเทศนั้นมีแนวโน้มที่จะผลิตสินค้าที่ใช้ทุนมากในกระบวนการผลิต

ถ้าหากทั้ง 2 ประเทศยังไม่ได้มีการค้า ก็คือ ก่อนการค้า ราคาสินค้าที่เน้นการใช้ทุนในประเทศที่มีทุนมากจะต่ำกว่า เมื่อเทียบกับราคาของสินค้าในอีกประเทศ และในประเทศที่มีแรงงานมากราคาของ

สินค้าที่เน้นการใช้แรงงานจะต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศที่มีทุนมาก การส่งออกสินค้าของประเทศใดก็ตามจะเป็นการสินค้าที่ใช้ปัจจัยการผลิตที่ประเทศมีอยู่มากเมื่อเทียบกับปัจจัยเป็นส่วนประกอบสำคัญในการผลิต

ทฤษฎีนี้ยังกล่าวถึงผลของการค้าระหว่างประเทศที่มีผลมาจากปัจจัยการผลิตโดยใช้แบบจำลอง 2 ประเทศทำการค้าระหว่างกัน ผลิตสินค้า 2 ชนิด โดยใช้ปัจจัยการผลิต 2 ชนิด คือ ทุนและแรงงาน โดยมีการเคลื่อนย้ายปัจจัยการผลิตในประเทศได้อย่างสมบูรณ์ แต่ไม่สามารถเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศได้ จึงไม่มีต้นทุนค่าขนส่ง ภาษี และอุปสรรคต่างๆ ในการเคลื่อนย้ายสินค้าระหว่างประเทศ นอกจากนี้ผู้บริโภคในแต่ละประเทศมีรสนิยมในการบริโภคสินค้าเหมือนกัน

ตามทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศสมัยใหม่ Heckscher-Ohlin การค้าระหว่างประเทศเกิดขึ้นได้เนื่องจากสินค้าแต่ละชนิดใช้ปัจจัยแตกต่างกัน และปัจจัยการผลิตนั้นก็มีความไม่เท่ากันในแต่ละประเทศ ดังนั้นประเทศที่มีปัจจัยทุนมากจะเลือกผลิตสินค้าและส่งออกสินค้าที่ใช้ปัจจัยทุนในการผลิตเป็นหลัก และประเทศที่มีปัจจัยแรงงานมากจะเลือกผลิตสินค้าและส่งออกสินค้าที่ใช้ปัจจัยแรงงานเป็นหลัก ซึ่งอยู่ภายใต้ข้อสมมติฐานว่า Production Function ในการผลิตสินค้าชนิดเดียวกันย่อมเหมือนกันในทุกประเทศ แต่แต่ละประเทศจะมีความอุดมสมบูรณ์ของปัจจัยการผลิตแตกต่างกัน

3.6) ทฤษฎีการเปิดเสรีทางการค้า ภายหลังสงครามโลกครั้งที่สอง มีความต้องการแก้ไขปัญหาค่า จึงได้มีการจัดตั้งองค์การการค้าระหว่างประเทศ (International Trade Organization: ITO) เพื่อจัดระเบียบการค้าระหว่างประเทศ โดยเริ่มรวมตัวเมื่อ 30 ตุลาคม พ.ศ. 2490 มีประเทศภาคีเริ่มแรก 23 ประเทศ เพื่อร่วมจัดทำข้อตกลงขึ้นมาใช้ เรียกว่า ข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (General Agreement on Tariff and Trade :GATT) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2491 แต่เกิดปัญหาในเรื่องการให้สัตยาบันจากรัฐบาลประเทศที่ลงทำให้ไม่สามารถจัดตั้งองค์การการค้าโลก (ITO) ดังนั้นข้อตกลงทั่วไปว่าด้วยภาษีศุลกากรและการค้า (GATT) จึงเป็นเครื่องมือเกี่ยวกับการค้าโลก ในช่วงปี พ.ศ. 2490-2536 GATT ได้มีการปรับปรุงกฎเกณฑ์ ให้กระชับ ทันสมัย สอดคล้องต่อภาวะการค้าโลก โดยขยายขอบเขตครอบคลุมถึงการค้าบริการ ทรัพย์สินทางปัญญา และมาตรการลงทุนที่เกี่ยวกับการค้า และได้เปลี่ยนสถานะไปเป็น WTO และประเทศสมาชิกก็ได้มีการปฏิบัติตามข้อตกลง

3.6.1) ประเภทของการเปิดเสรีทางการค้า กระบวนการเปิดเสรีการค้าด้วยการลดภาษีศุลกากรมี 4 ระดับ

1. การเปิดเสรีฝ่ายเดียว (Unilateral Trade Liberalization)

เป็นการเปิดเสรีทางการค้าโดยไม่มีเงื่อนไขต่อตรงกับประเทศอื่นๆ การเปิดเสรีประเภทนี้มักเกิดขึ้นกับสินค้าต่างๆ ตามสถานการณ์ของประเทศ และมักเกิดจากความจำเป็นที่ต้องเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจภายในประเทศ ไม่ให้เสียความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศ โดยจะทำให้ผู้ประกอบการได้รับแรงกดดันจากตลาดเพื่อนำไปปรับปรุงคุณภาพการผลิตสินค้าและการใช้ทรัพยากรการผลิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ มากกว่าพึ่งพำก้าแพงภาษีหรือสิทธิประโยชน์ต่างๆของรัฐ

2. การเปิดการค้าเสรีระดับทวิภาคี (Bilateral Trade Liberalization)

เป็นการเปิดเสรีที่เป็นข้อตกลงร่วมกันกับประเทศคู่สัญญา โดยทั้งสองประเทศยินยอมผ่อนข้อจำกัดทางการค้า เช่น ในรูปของภาษีศุลกากรและไม่ใช่ภาษีศุลกากร ภายใต้กรอบเดียวกัน

3. การเปิดเสรีระดับภูมิภาค (Regional Trade Liberalization)

เป็นการเปิดเสรีภายใต้ข้อตกลงร่วมกันของกลุ่มประเทศที่อยู่ในภูมิภาคเดียวกัน ในปัจจุบันการเปิดเสรีระดับภูมิภาคนี้เป็นที่แพร่หลายมาก การเปิดเสรีระดับภูมิภาคนี้อาจส่งผลเสียต่อประเทศนอกกลุ่มรวมทั้งอาจถูกนำมาใช้เพื่อกีดกันประเทศคู่แข่ง ไม่ให้เข้าสู่ตลาดของประเทศตนเองได้ง่าย โดยหลักการแล้วถือว่าการเปิดเสรีระดับภูมิภาคนี้ไม่สอดคล้องกับหลักการของ GATT แต่เนื่องจากการเปิดเสรีนี้ได้มีมาก่อนการจัดตั้ง GATT และไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงาน จึงกำหนดให้เป็นข้อยกเว้น

4. การเปิดเสรีระดับพหุภาคี (Multilateral Trade Liberalization)

เป็นการเปิดเสรีที่เปิดให้ประเทศเกือบทั่วโลกเข้าร่วม การเปิดเสรีนี้ต่อมาพัฒนาเป็นองค์การการค้าโลก และเป็นการเปิดเสรีที่ดีที่สุด เนื่องจากทุกประเทศได้รับผลประโยชน์ โดยไม่ก่อให้เกิดการกีดกันทางการค้า แต่อย่างไรก็ตามการเปิดเสรีระดับพหุภาคียังมีอุปสรรคอย่างมากเนื่องจาก ต้องอาศัยประเทศจำนวนมากทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างเชื่องช้า ผลประโยชน์จากข้อตกลงบางส่วนยังไม่ชัดเจนสำหรับประเทศด้อยพัฒนาและประเทศมหาอำนาจไม่ยึดมั่นในแนวทางการเปิดเสรีระดับพหุภาคีอย่างแท้จริงการเปิดเสรีการค้าส่งผลต่อเศรษฐกิจของประเทศทั้งด้านการบริโภคการผลิต

และการจ้างงาน หรือต่อราคาสินค้าและราคาปัจจัยการผลิต มีการศึกษาจำนวนมากที่สรุปชัดเจนว่าการค้าเสรีให้ประโยชน์มากกว่าเสียประโยชน์ โดยเฉพาะการเปิดเสรีระดับพหุภาคี

3.6.2) ผลประโยชน์สุทธิจากการเปิดเสรีทางการค้า ในทางทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ มีข้อสรุปเบื้องต้นว่าการค้าเสรีให้ประโยชน์มากกว่าการกีดกันทางการค้า เมื่อสมมติให้มีตลาดแข่งขันสมบูรณ์และประเทศที่มีนโยบายการค้าเสรีเป็นประเทศเล็ก ซึ่งไม่สามารถต่อราคาตลาดโลกได้ สินค้าที่พิจารณาเป็นสินค้านิดเดียว โดยเป็นสินค้าที่ไม่มีการประหยัดต่อขนาด

2.1.2 นโยบายการค้าระหว่างประเทศและผลกระทบจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

1) **นโยบายการค้าระหว่างประเทศ** จากทฤษฎีการค้าระหว่างประเทศ เห็นได้ว่าการค้าเสรีจะทำให้เกิดผลผลิตมวลรวมและผลประโยชน์แก่ประเทศ ทำให้ผู้บริโภคได้รับความพอใจสูงสุดเนื่องจากสามารถเลือกสินค้าได้หลายประเภทในราคาต่ำ แม้ว่าการค้าเสรีไม่สามารถจัดสรรผลประโยชน์ให้แก่ประชากรทุกคนในประเทศได้อย่างเท่าเทียม แต่หลักการที่ว่าด้วยการชดเชย (Compensation Principle) แสดงให้เห็นว่าการค้าเสรีก่อให้เกิดประโยชน์แก่กลุ่มผู้ได้รับผลประโยชน์มากกว่าผลเสียที่อาจเกิดแก่อีกกลุ่มหนึ่ง ดังนั้น หากสามารถถ่ายเทผลได้บางส่วนไปชดเชยแก่ผู้เสียประโยชน์ ทุกฝ่ายก็ได้รับผลประโยชน์

1.1) เหตุผลของการกีดกันทางการค้ามีดังต่อไปนี้

1.1.1) **เพื่อเพิ่มผลและการจ้างงาน** เมื่อมีการกีดกันทางการค้าของสินค้านำเข้า การผลิตในอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าในประเทศจะเพิ่มมากขึ้น ทำให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product: GDP) และรายได้ประชาชาติ (Gross National Product: GNP) เพิ่มขึ้น และเมื่อมีการขยายการผลิตในสินค้าทดแทนกันจะส่งผลการกระตุ้นการใช้จ่ายและหารผลิตในรอบต่อไป ที่เรียกว่า Multiplier effect

1.1.2) **เพื่อแก้ปัญหาดุลการค้าขาดดุล** เมื่อประเทศที่กำลังพัฒนาเจอกับปัญหาการขาดดุลการค้า จึงต้องทำการลดการนำเข้าเพื่อที่จะทำให้ขนาดของการขาดดุลลดลง

1.1.3) **เพื่อแก้ปัญหาแรงงานราคาถูก (The Cheap Labor หรือ Pauper Labor Argument)** ในประเทศที่กำลังพัฒนามักถูกกีดกันไม่ให้ส่งสินค้าไปขายยังประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยข้ออ้างที่ว่า ผู้ผลิตสินค้าในประเทศกำลังพัฒนาเอาเปรียบคนงานโดยจ่ายค่าจ้างราคาถูก และการจ่ายค่าจ้างราคาถูกนั้นทำให้ต้นทุนในการผลิตต่ำและสามารถส่งออกมาขายในตลาดโลกได้ถูกกว่า

ซึ่งประเทศที่พัฒนาแล้วต้องจ่ายค่าจ้างในราคาที่สูงกว่าต้นทุนในการผลิตจึงสูงกว่าจึงไม่สามารถแข่งขันได้

1.1.4) เพื่อคุ้มครองผู้ที่เสียผลประโยชน์จากการค้า ในประเทศที่พัฒนาแล้วซึ่งมีปัจจัยทุนที่อุดมสมบูรณ์ แรงงานมักเป็นกลุ่มเรียกร้องให้รัฐบาลของตนใช้มาตรการกีดกันทางการค้า เพราะคนกลุ่มนี้เป็นฝ่ายเสียประโยชน์ ในขณะที่เจ้าของปัจจัยทุนในประเทศกำลังพัฒนามักจะเรียกร้องให้รัฐคุ้มครองการลงทุนของตนจากสินค้านำเข้า

1.1.5) เพื่ออัตราการค้าที่ดีขึ้น (The Term of trade Argument) ในกรณีประเทศใหญ่ ซึ่งขนาดของการซื้อขายในตลาดโลกมีผลต่อราคาสินค้าในตลาดโลก ดังนั้นถ้าการนำเข้าของสินค้าของประเทศใหญ่อลดลง ราคาสินค้านั้นในตลาดโลกย่อมลดลง

1.1.6) เพื่อปกป้องอุตสาหกรรมทารก (The Infant Industry Argument) อุตสาหกรรมทารก หมายถึง อุตสาหกรรมที่เพิ่งเกิดขึ้นในประเทศหนึ่งแต่เป็นอุตสาหกรรมที่มีการผลิตมานานแล้วในประเทศอื่น ผู้ผลิตที่เริ่มผลิตย่อมขาดความชำนาญและวัตถุดิบ จึงมีต้นทุนการผลิตสูงและคุณภาพต่ำ จึงไม่สามารถแข่งขันกับสินค้านำเข้าที่มีราคาถูกและคุณภาพดีกว่า จึงมีการเรียกร้องให้รัฐบาลคุ้มครอง เพื่อให้เวลากับผู้ผลิตในการเพิ่มประสิทธิภาพและความชำนาญ

1.1.7) การค้าเชิงกลยุทธ์ (Strategic Trade) มีแนวคิดมาจากทฤษฎีวัฏจักรสินค้า (The Product Cycle Theory) ของ เวอร์นอน (Vernon) และข้ออ้างในการคุ้มครองอุตสาหกรรมทารก (The Infant Industry Argument) แต่ในกรณีนี้อุตสาหกรรมที่ควรได้รับการคุ้มครอง คืออุตสาหกรรมที่จะเกิดขึ้นใหม่ในโลก โดยมีการเรียกร้องว่าอุตสาหกรรมประเภทนี้ต้องมีค่าใช้จ่ายในการทำวิจัยคิดค้นที่สูงมาก รัฐบาลจึงควรเข้ามาปกป้องในช่วงต้นๆของวัฏจักรสินค้า จนกว่าการผลิตสินค้าดังกล่าวขยายใหญ่จนสามารถได้รับประโยชน์จากการประหยัดจากขนาด

1.1.8) ข้ออ้างอื่นๆ ข้ออ้างเกี่ยวกับการป้องกันประเทศ จำเป็นต้องคุ้มครองอุตสาหกรรมผลิตอาวุธภายในประเทศ ข้ออ้างเพื่อคุ้มครองอุตสาหกรรมบางอย่างภายในประเทศที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เป็นต้น

1.2) มาตรการกีดกันทางการค้าแบ่งออกเป็นสองประเภทดังนี้

1.2.1) มาตรการภาษีศุลกากร ภาษีที่จัดเก็บจากสินค้าที่ผ่านเส้นเขตแดนของประเทศใดประเทศหนึ่ง โดยเก็บจากสินค้าที่ผ่านเข้าประเทศ(สินค้านำเข้า) เรียกว่าภาษีนำเข้า (Import Tariff) หรือเรียกเก็บจากสินค้าออก เรียกว่า ภาษีส่งออก (Export Tariff) การจัดเก็บภาษีศุลกากรมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ เพื่อบำรุงรายได้ให้กับรัฐบาล (Revenue Tariff) และ เพื่อคุ้มครองผู้ผลิตในอุตสาหกรรมทดแทนการนำเข้าภายในประเทศ (Protective Tariff)

1.2.2) มาตรการที่มีใช้ภาษี (Non-Tariff Barrier: NTB) มาตรการที่มีใช้ภาษี หมายถึง มาตรการใดๆของรัฐที่มีผลให้การนำเข้าสินค้าต่างๆลดลงแต่ไม่มีผลให้การผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้าภายในประเทศลดลง โดยมีมาตรการที่จะแสดงให้เห็นดังต่อไปนี้

(1) การกำหนดปริมาณนำเข้าสูงสุด (Quotas) และการกำหนดปริมาณส่งออกโดยสมัครใจ (Voluntary Export Restraints; VER) การกำหนดปริมาณนำเข้าสูงสุด เป็นมาตรการจำกัดการนำเข้าชนิดหนึ่งที่มีผลต่อการควบคุมปริมาณโดยตรง ถึงแม้ว่าข้อตกลงของที่ประชุม GATT ได้ห้ามใช้มาตรการนี้กับการค้าสินค้าอุตสาหกรรมมาหลายปีแล้ว แต่ประเทศผู้นำเข้าที่มีอำนาจทางเศรษฐกิจสูงก็ยังนิยมใช้แต่เพื่อไม่ให้ขัดแย้งกับข้อห้ามของ GATT ประเทศเหล่านั้นจึงใช้มาตรการจำกัดปริมาณนำเข้ารูปแบบใหม่จากที่ประเทศผู้นำเข้าเหล่านั้นจะประกาศโควตานำเข้าสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่งด้วยตนเอง กลับบีบให้ประเทศผู้ส่งออกสินค้านั้นๆเป็นผู้กำหนดโควตาส่งออกสินค้าของตนเองตามที่มีการตกลงกัน เรียกว่า มาตรการจำกัดการส่งออกโดยสมัครใจ

(2) กฎหมายด้านการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐ (Government Procurement Provisions) รัฐบาลส่วนใหญ่ของทุกประเทศมักจะมีข้อกำหนดบางอย่างในการจัดซื้อจัดจ้างของรัฐบาล เช่น รัฐบาลอเมริกันมี Buy American Act ที่กำหนดว่า หน่วยงานของรัฐต้องพิจารณาซื้อสินค้าจากผู้ผลิตภายในประเทศก่อน นอกจากว่าราคาสินค้าของผู้ผลิตภายในประเทศสูงกว่าสินค้านำเข้ามากกว่าร้อยละ 6-50 ข้อกำหนดเช่นนี้ส่งผลให้มีผลคุ้มครองผู้ผลิตภายในประเทศ

(3) ข้อกำหนดเกี่ยวกับส่วนประกอบภายในประเทศ (Domestic Content Provisions) เป็นการกำหนดให้การผลิตสินค้าบางชนิดต้องใช้วัตถุดิบหรือแรงงานภายในประเทศในสัดส่วนที่รัฐกำหนด

(4) มาตรการทางการเงิน มีการควบคุมการใช้เงินตราต่างประเทศ โดยเฉพาะเงื่อนไขต่างๆในการนำเข้าสินค้าจากต่างประเทศ ทำให้ผู้นำเข้ามีต้นทุนนำเข้าสูงขึ้นจึงนำเข้าลดลง

(5) นโยบายต่างประเทศ เช่น นโยบายคุ้มครองผู้บริโภคภายในประเทศทางด้านสุขภาพ ความปลอดภัยและสิ่งแวดล้อม ซึ่งบางประเทศกำหนดนั้นสูงเกินความเป็นจริง ซึ่งเงื่อนไขเหล่านี้เป็นการเพิ่มต้นทุนให้กับผู้ผลิตในประเทศผู้ส่งออก

(6) นโยบายอุดหนุนสินค้าทดแทนการนำเข้าและสินค้าออก มาตรการนี้ใช้ได้ทั้งในกรณีที่ต้องการช่วยเหลือผู้ผลิตภายในประเทศที่ผลิตสินค้าทดแทนการนำเข้า หรือช่วยผู้ผลิตสินค้าเพื่อการส่งออก การอุดหนุนมีทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงินและไม่ใช้ตัวเงิน เช่น ในรูปแบบของการค้นคว้าวิจัยเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ

2) ผลกระทบจากนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

เนื่องจากการนโยบายการค้าระหว่างประเทศที่กล่าวมานั้นมีผู้ที่ได้ทั้งประโยชน์และเสียประโยชน์จากนโยบายการค้าระหว่างประเทศ

2.1) ผลกระทบของมาตรการการกีดกันการค้า การเก็บภาษีศุลกากรทำให้สินค้านำเข้ามีราคาในประเทศสูงกว่าตลาดโลกและส่งผลกระทบต่อสวัสดิการทางเศรษฐกิจของประชากรทั้งประเทศ

ในกรณีประเทศเล็ก ผู้ผลิตและผู้บริโภคมีส่วนการผลิตและการบริโภคที่ต่ำ เมื่อเทียบกับปริมาณการผลิตและการบริโภคโดยรวมของโลก ทำให้ประเทศเล็กไม่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้านำเข้าและสินค้าส่งออกในตลาดโลกและต้องนำเข้าและส่งออกสินค้าตามอัตราราคาที่ปรากฏเป็นค่าคงที่

การเก็บภาษีนำเข้าทำให้สินค้านำเข้ามีราคาสูงขึ้น ส่งผลให้ผู้บริโภคลดการบริโภคและทำให้ส่วนเกินผู้บริโภคลดลง ผู้ผลิตในประเทศสามารถเพิ่มปริมาณการผลิตสินค้านำเข้าได้ทำให้ส่วนเกินผู้ผลิตเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านของรัฐบาลจะได้รับผลประโยชน์จากการเก็บภาษี แต่ผลประโยชน์จากการเก็บภาษีไม่สามารถชดเชยผลเสียที่เกิดจากผู้บริโภค ทำให้สวัสดิการทางเศรษฐกิจสุทธิของประเทศลดลงเมื่อเทียบกับการใช้นโยบายการค้าเสรี นอกจากนี้การเก็บภาษียังส่งผลกระทบต่อการค้าส่งออกและผู้ผลิตเพื่อการส่งออกอีกด้วย โดยผู้ผลิตเพื่อการส่งออกจะมีปริมาณการผลิตที่ลดลง

ในกรณีประเทศใหญ่ทำให้ราคาสินค้านำเข้าในประเทศสูงขึ้นและปริมาณการนำเข้าลดลง หากผลที่ได้จากอัตราราคาที่ดีมีมากกว่าผลเสียจากความสูญเสียทางเศรษฐกิจที่มาจากการเก็บภาษี สวัสดิการทางเศรษฐกิจสุทธิก็จะเพิ่มขึ้นแต่หากเป็นไปในทิศทางตรงกันข้าม สวัสดิการทางเศรษฐกิจก็จะลดลง

2.2) ผลกระทบมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากร จากมาตรการต่างๆที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรที่รัฐบาลให้เพื่อก่อให้เกิดอุปสรรคทางการค้าหลายๆประเภทรุนั้น ด้านส่งผลกระทบต่อให้ราคาสินค้าในประเทศสูงกว่าราคาในตลาดโลก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสวัสดิการทางเศรษฐกิจของทั้งประเทศ ผู้นำเข้าและประเทศผู้ส่งออก ทำให้การค้าของโลกมาสามารถขยายตัวเต็มศักยภาพ แต่มาตรการที่ไม่ใช่ศุลกากรก็ยังคงมีการใช้อย่างกว้างขวางโดยคัดแปลงวิธีการในหลายรูปแบบ หรือคิดค้นมาตรการใหม่ๆที่หลีกเลี่ยงการผิดกฎหมายโดยตรง การเจรจาการค้าที่ไม่ใช่ภาษีศุลกากรในปัจจุบันก็ยังคงเป็นประเด็นสำคัญในทุกกรอบข้อตกลงที่มีเป้าหมายในการขยายการค้าของทุกประเทศ

2.1.3 แนวคิดและทฤษฎีแบบจำลองคำนวณดุลยภาพทั่วไป (Computable General Equilibrium; CGE)

ทฤษฎีดุลยภาพทั่วไปของระบบเศรษฐกิจหมายถึงตลาด ทุกตลาดจะต้องอยู่ในภาวะที่ปริมาณซื้อและปริมาณขายเท่ากัน หน่วยที่ทำการตัดสินใจ ทุกหน่วยจะต้องเลือกที่จะอยู่ในภาวะที่ดีที่สุด (Market Optimal Choices) โดยแนวคิดและทฤษฎีนี้แบ่งออกเป็น 7 ส่วน สำคัญ (อ้างใน Quirk & Saposnik, 1968 หน้า 65-68) แต่ในที่นี้จะกล่าวถึง 3 ส่วนสำคัญที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยชิ้นนี้

1) ทฤษฎีดุลยภาพทั่วไปของ Walras' Law

แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปของ Leon Walras จะกำหนดเป็น กลุ่มระบบสมการเชิงซ้อน (Simultaneous Equation System) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตลาด

1.1) ตลาดผลผลิต (The Product Market) ภายใต้ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภคเส้นอุปสงค์มาจากทฤษฎีอรรถประโยชน์ (Utility Theory) โดยผู้บริโภค จะบริโภคสินค้าและบริการภายใต้ขอบเขตของรายได้ เพื่อให้ได้รับความพอใจสูงสุด (Maximize utility) โดยขึ้นอยู่กับ

1.1.1) ฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (utility function)

$$U = U(X_1, X_2, X_3, \dots, X_n)$$

1.1.2) ฟังก์ชันงบประมาณ (budget constraints)

$$I = P_1 X_1 + P_2 X_2 + P_3 X_3 + \dots + P_n X_n$$

โดยที่ I คือรายได้ที่เป็นตัวเงินทั้งหมด (Money income)

1.1.3) ฟังก์ชันอุปสงค์ หรือ ความต้องการ (demand function)

$$X_1 = D(P_1, P_2, P_3, \dots, P_n, I)$$

1.1.4) ฟังก์ชันรายได้ (income function)

$$I = F_1 W_1 + F_2 W_2 + F_3 W_3 \dots + F_m W_m$$

รายได้ของบุคคลในระบบเศรษฐกิจได้มาจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิตในรูปแบบ ค่าเช่า ค่าจ้าง ดอกเบี้ยและกำไร

1.2) ตลาดปัจจัย (The Resource Market) เนื่องจากเฉพาะอุปสงค์ละอุปทานแล้วยังไม่สามารถก่อให้เกิดดุลยภาพได้ ดังนั้นทฤษฎีจึงสร้างฟังก์ชันอุปสงค์ของปัจจัยการผลิตขึ้นอยู่กับราคาของปัจจัยการผลิตทุกชนิด ซึ่งมีทั้งหมด m ชนิด

1.2.1) ฟังก์ชันอุปสงค์ของปัจจัยการผลิต (Resource Demand Function)

ระบบ เศรษฐกิจสามารถสร้างฟังก์ชันอุปสงค์ได้ดังนี้

$$Z_1 = Z_1(W_1, W_2, W_3, \dots, W_m; P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$$

$$Z_2 = Z_2(W_1, W_2, W_3, \dots, W_m; P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$$

$$Z_3 = Z_3(W_1, W_2, W_3, \dots, W_m; P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$$

$$Z_m = Z_m(W_1, W_2, W_3, \dots, W_m; P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$$

โดยที่ $Z_1, Z_2, Z_3, \dots, Z_m$ คือปริมาณการซื้อปัจจัยการผลิตแต่ละชนิดในตลาดและการที่นำเอาราคาสินค้า $(P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$ รวมเข้าไปด้วย เพราะแต่ละฟังก์ชันเป็นตัวแทนของอุตสาหกรรมทั้งระบบและเป็นอุปสงค์ต่อเนื่อง

1.2.2) ฟังก์ชันอุปทานของปัจจัยการผลิต (Resource Supply Functions)

ในระบบเศรษฐกิจต้องมีการสร้างฟังก์ชันอุปทานของปัจจัยการผลิตดังนี้

$$T_1 = T_1(W_1; P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$$

$$T_2 = T_2(W_2; P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$$

$$T_3 = T_3(W_3; P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$$

$$T_m = T_m(W_m; P_1, P_2, P_3, \dots, P_n)$$

โดยที่ $T_1, T_2, T_3, \dots, T_m$ คือ ปริมาณของอุปทานปัจจัยการผลิต

1.3) **ดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ** การวิเคราะห์ดุลยภาพเศรษฐกิจทั้งระบบนั้น จะประกอบไปด้วยตัวแปรจำนวนมาก ถ้าจำนวนตัวแปรเท่ากับจำนวนสมการก็จะสามารถหาค่าได้ ดุลยภาพทั้งระบบ แบบจำลองดุลยภาพทั่วไปของ Walras นั้นจะมีสมมติฐานสำคัญคือ จะต้องมียุทธศาสตร์ของทุกตลาด

2) **ทฤษฎี และสมมติฐานแบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจ**

แนวความคิดดุลยภาพทั่วไปของระบบเศรษฐกิจนั้นอยู่ภายใต้ข้อสมมติตามทฤษฎี Walras's Law (Walras อ้างถึง Dixon, Bowles & Kendrick, 1980 หน้า 87-91) ที่กล่าวไว้ว่า ระบบเศรษฐกิจ โดยทั่วไปจะอยู่ในสภาวะสมดุลเสมอ ถ้าเกิดภาวะไม่สมดุลจะมีการปรับตัวตามพฤติกรรมของระบบ เศรษฐกิจจนกระทั่งเข้าสู่สภาวะสมดุล หรือหมายถึงการปรับตัวดุลยภาพของระบบเศรษฐกิจเดิมไปสู่ ดุลยภาพใหม่ โดยการเคลื่อนย้ายดุลยภาพของระบบเศรษฐกิจจะมีผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับ โครงสร้างทางเศรษฐกิจของกิจกรรมหลัก 6 ประเภท (Dixon, Parmenter, Powell, & Wilcoxon, 1992 หน้า95-101) คือ

2.1) **โครงสร้างการผลิต (Structure of Production)** ประกอบด้วย การผลิตตาม ขั้นตอนของการใช้ปัจจัยการผลิต ทั้งปัจจัยการผลิตขั้นกลาง ปัจจัยการผลิตขั้นต้น และปัจจัยการผลิต อื่นด้วย

2.2) **การบริโภค และการออม (Consumption and Saving)** เป็นการแสดงให้เห็น ถึงรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน และภาครัฐบาลที่เป็นผลตอบแทนจากการเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต โดยครัวเรือนจะจ่ายเพื่อการบริโภคส่วนหนึ่งและเก็บออมส่วนหนึ่ง

2.3) **การลงทุน (Investment)** หมายถึงการสะสมทุนของครัวเรือนและ ภาครัฐบาล โดยให้การลงทุนของแต่ละสาขาการผลิตและภาคเศรษฐกิจขึ้นอยู่กับผลตอบแทนจากการ ลงทุน

2.4) **การส่งออกและนำเข้า (Export and Import)** แบบจำลองของการส่งออก และนำเข้าจะขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ เช่น ราคาของตลาดโลก ราคาของสินค้าทดแทนกันและปัจจัย อื่นๆ รวมถึงค่าสัดส่วนและความยืดหยุ่นสาขาการผลิตนั้น

2.5) การกำหนดราคา (Price Determination) ของระบบสมการมีราคาอยู่หลายประเภท เช่น ราคาที่แท้จริง (real price) ราคาผู้ผลิต (Producer's Price) และราคาอื่น เป็นต้น ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับแบบจำลองนั้นๆ

2.6) การเข้าสู่ดุลยภาพ (Market Clearing) คือการกำหนดให้อุปสงค์เท่ากับอุปทาน ทั้งการผลิตในประเทศและการนำเข้าในทุกลาด ทั้งตลาดสินค้า ตลาดปัจจัย การผลิต ในหลายสาขาการผลิตของหน่วยการผลิตและหน่วยบริโภค

การใช้แบบจำลองดุลยภาพเพื่อดูผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงจำเป็นต้องมีฐานข้อมูล ฐานข้อมูลที่เหมาะสมใช้ในการอธิบายความสัมพันธ์ในแบบจำลองดุลยภาพทั่วไปมี 2 ประเภท

1. ฐานข้อมูลที่มาจกตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table: I-O Table)

เป็นตารางที่แสดงถึงความสัมพันธ์ของโครงสร้างต้นทุนการผลิต (Cost Structure) และการกระจายผลผลิต (Output Distribution) ของระบบเศรษฐกิจ ส่วนประกอบเป็น 4 ประเภทคือ

(1) ปัจจัยการผลิตขั้นกลางหรือต้นทุนการผลิตขั้นกลาง (Intermediate Cost/Input) แสดงถึงความสัมพันธ์ปัจจัยการผลิตของสาขาการผลิตรวม 180 สาขาการผลิตที่เป็นทั้งโครงสร้างต้นทุนผลิตและการกระจายผลผลิต

(2) ปัจจัยการผลิตขั้นต้น (Primary Input/Factor) ประกอบด้วย ค่าจ้างและแรงงาน ส่วนเกินจากการดำเนินงาน ค่าเสื่อมราคาเครื่องจักรและภาษีทางอ้อมสุทธิ แสดงถึงต้นทุนการผลิตของระบบโครงสร้างทางเศรษฐกิจ

(3) อุปสงค์ขั้นสุดท้าย (Final Demand) ประกอบด้วยค่าใช้จ่ายของภาคเอกชน การลงทุน ค่าใช้จ่ายของภาครัฐ และการส่งสินค้าและบริการไปต่างประเทศ (การส่งออก)

(4) อุปสงค์รวมและอุปทานรวม (Demand and Supply) โดยที่อุปทานรวม ได้จากผลรวมของตารางของปัจจัยการผลิตขั้นกลางและปัจจัยการผลิตขั้นต้นตามแนวตั้ง (Column) ส่วนอุปสงค์รวมจะได้จากการรวมตารางปัจจัยการผลิตขั้นกลางและอุปสงค์ขั้นสุดท้ายตามแนวนอนหรือแถว (Row) ทั้งนี้ข้อมูลของการสร้างแบบจำลองการคำนวณดุลยภาพทั่วไปทางเศรษฐกิจมหภาคเป็นข้อมูลแบบภาคตัดขวาง (Cross Section Data) พ.ศ. 2541

2. บัญชีเมตริกซ์สังคม (Social Accounting Matrices: SAM)

เป็นตารางแสดงการหมุนเวียนของการผลิต รายได้ และรายจ่ายในระบบเศรษฐกิจโดยจะมีความสมบูรณ์มากกว่าข้อมูลที่แสดงอยู่ในบัญชีรายได้ประชาชาติ (National Income Accounts) หรือ ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) ซึ่งเป็นข้อมูลพื้นฐานที่ใช้อยู่โดยทั่วไป บัญชีเมตริกซ์สังคมนี้จะมีลักษณะเป็นตาราง มีจำนวนแถวเท่ากับจำนวนสดมภ์โดยตัวเลขที่แสดงอยู่ในบัญชีของแต่ละแถวจะแสดงถึงรายรับที่หน่วยเศรษฐกิจนั้นๆ ได้รับจากหน่วยเศรษฐกิจอื่นๆ และแต่ละสดมภ์จะแสดงถึงรายจ่ายที่หน่วยเศรษฐกิจนั้นๆ ได้จ่ายให้กับหน่วยเศรษฐกิจอื่นๆ ณ เวลาหนึ่ง และที่สำคัญคือรายรับของแต่ละบัญชีจะต้องเท่ากับรายจ่ายของบัญชีนั้นๆ ซึ่งแสดงถึงการไหลเวียนของเงินในระบบเศรษฐกิจอย่างครบถ้วน โดยที่ขนาดของบัญชีเมตริกซ์สังคมจะมีความละเอียดเท่าใดนั้นจะขึ้นอยู่กับจุดประสงค์หลักของการศึกษานั้น

การสร้างบัญชีเมตริกซ์สังคมนั้นจำเป็นต้องใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งเพื่อเชื่อมโยงระบบของเศรษฐกิจเข้าด้วยกัน โดยแหล่งข้อมูลหลักที่จำเป็นต้องใช้ได้แก่ บัญชีรายได้ประชาชาติ (National Income Account) ตารางปัจจัยการผลิตและผลผลิต (Input-Output Table) การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคม (Socio-economic Survey) ภาษี และสิทธิประโยชน์

โครงสร้างหลักของแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป สมมติให้ผู้ผลิตทำการผลิตเพื่อให้ไปกำไรสูงสุดในตลาดแข่งขันสมบูรณ์ และกระบวนการผลิตนั้นจะเป็นในลักษณะของการผลิตสินค้าหลายชนิด โดยใช้ปัจจัยการผลิตหลายชนิดซึ่งอัตราการเปลี่ยนแปลงในการเลือกสินค้ามีความยืดหยุ่นทั้ง

ในด้านกระบวนการผลิตนั้น ในแบบจำลองสมมติให้ผู้ผลิตสินค้ามีต้นทุนต่ำที่สุด ภายใต้เงื่อนไขผลได้ต่อขนาดคงที่ โดยใช้ปัจจัยการผลิตพื้นฐาน ได้แก่ แรงงานและทุนมีการทดแทนกันได้ในระดับหนึ่ง โดยความยืดหยุ่นของการทดแทนนั้นมีค่าคงที่ หมายถึง สินค้าขั้นกลางที่ใช้ในการผลิตจะถูกใช้ในสัดส่วนคงที่ นอกจากนั้นในแบบจำลองยังสมมติให้ความยืดหยุ่นของการทดแทนกันระหว่างสินค้านำเข้าและสินค้าทดแทนกันได้มีค่าคงที่ดังในภาพที่ 2.2

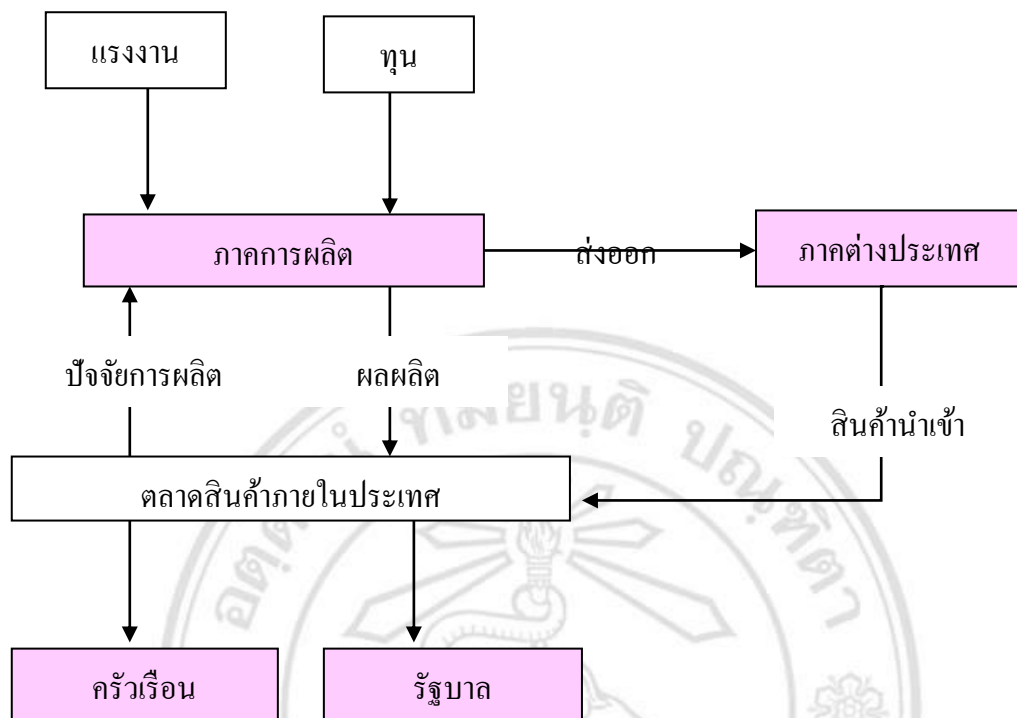
จากภาพที่ 2.3 แสดงถึงการบริโภคและรายได้ของครัวเรือน การใช้จ่ายสินค้าจะเป็นไปตามทฤษฎีอุปสงค์ของ Stone and Geary Demand function หรือรู้จักกันในนามของระบบการใช้จ่ายเชิงเส้นตรง (Linear Expenditure System: LES) โดยได้แบ่งอุปสงค์ของสินค้าขั้นสุดท้ายออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนที่จำเป็น (Subsistence part) และส่วนที่เกินความจำเป็นหรือฟุ่มเฟือย (Luxury part) ซึ่งส่วนที่เกินความจำเป็นนี้จะกระทบต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ผลของการได้กำไรสูงสุดภายใต้เงื่อนไขของ

รายได้ ทำให้อุปสงค์ต่อสินค้าในส่วนที่เกินความจำเป็นนี้ จะขึ้นอยู่กับรายได้และราคาของสินค้าโดยเปรียบเทียบ ขณะที่สมการส่วนที่เป็นอุปสงค์ต่อสินค้าส่วนที่จำเป็นนั้นขึ้นอยู่กับจำนวนครัวเรือนหรือผู้บริโภค

การนำเข้าสินค้าประกอบไปด้วย 2 ส่วนหลักคือ การนำเข้าเพื่อมาใช้ในกระบวนการผลิตและนำเข้าเพื่อการบริโภค โดยปริมาณการนำเข้านั้นจะขึ้นอยู่กับ ราคาเปรียบเทียบของสินค้านำเข้ากับราคาสินค้าประเภทเดียวที่ผลิตในประเทศ ราคาเปรียบเทียบของสินค้านำเข้านั้นๆกับสินค้านำเข้าประเภทอื่นๆ และระดับผลผลิตโดยรวมของประเทศโดยค่าความยืดหยุ่นของปริมาณการนำเข้าต่อราคา จากข้อสมมติที่ว่าตลาดเป็นตลาดแข่งขันสมบูรณ์ โดยเศรษฐกิจเป็นแบบเปิด ทำให้ผู้ผลิตไม่สามารถกำหนดราคาสินค้าเองได้ ราคาจะถูกกำหนดโดยจุดที่ผู้ผลิตทุกคนได้รับกำไรปกติโดยปัจจัยที่กำหนดการเข้าสู่ดุลยภาพ คือกลไกตลาด

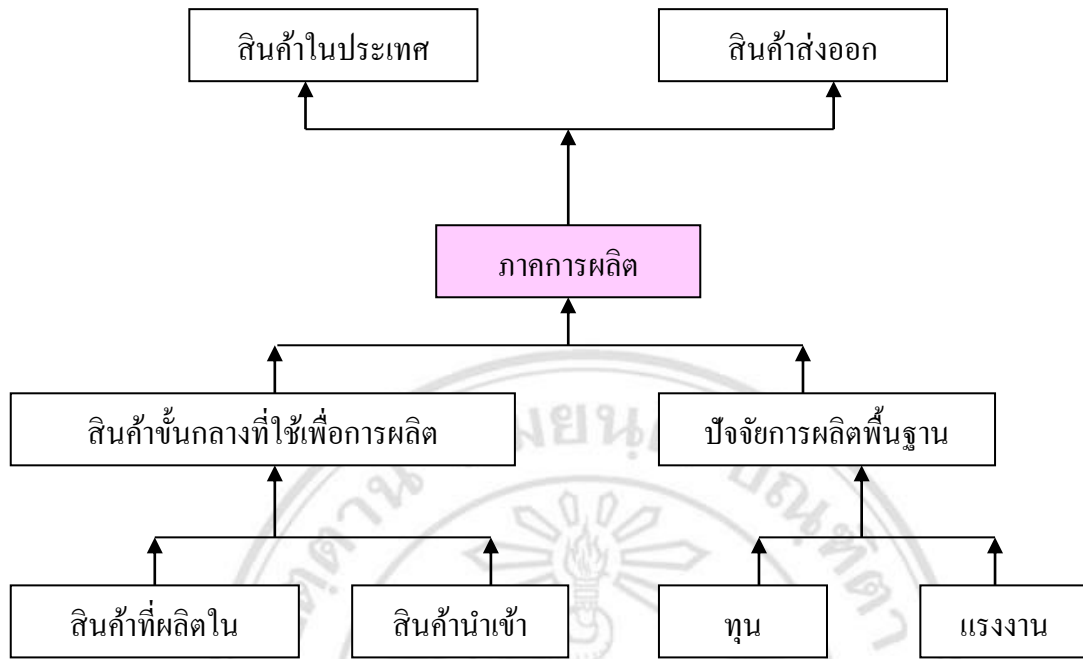
ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

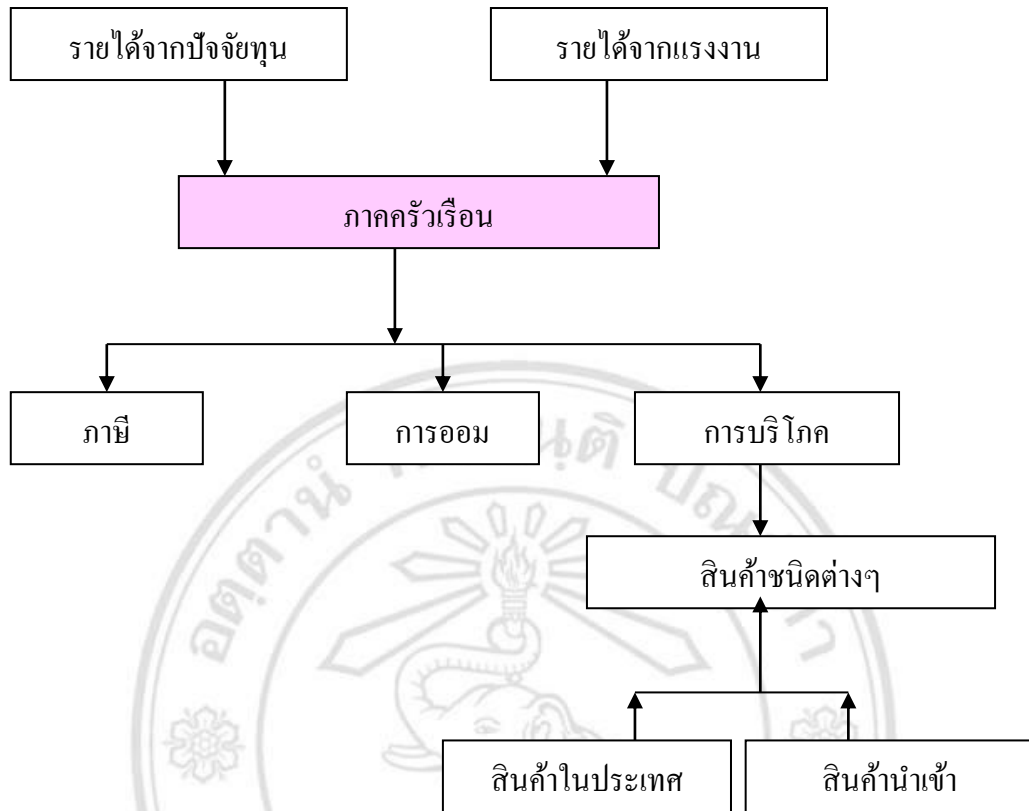
ที่มา: โครงการสร้างแบบจำลองคุณภาพทั่วไป เพื่อวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจ จากการใช้มาตรการทางอุตสาหกรรม เสนอต่อ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดย ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547

ภาพที่ 2.1 โครงสร้างหลักของแบบจำลองคุณภาพทั่วไป

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
 Copyright© by Chiang Mai University
 All rights reserved

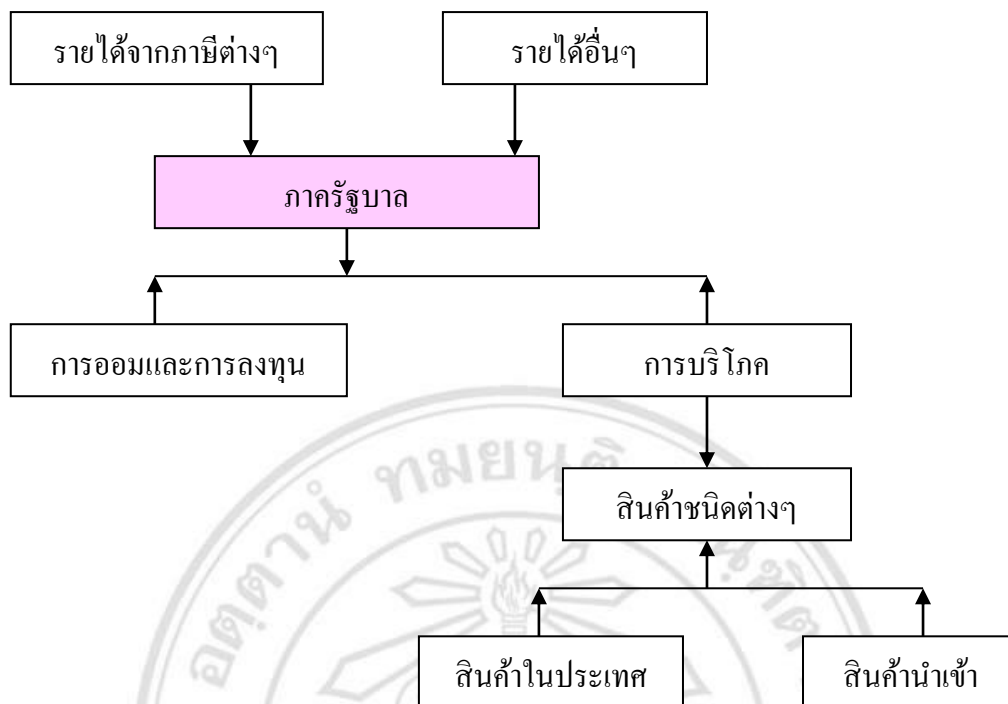

ที่มา: โครงการสร้างแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป เพื่อวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจ จากการใช้มาตรการทางอุตสาหกรรม เสนอต่อ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดย ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547
 ภาพที่ 2.2 โครงสร้างการผลิต (Production Structure)

ที่มา: โครงการสร้างแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป เพื่อวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจ จากการใช้มาตรการทางอุตสาหกรรม เสนอต่อ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดย ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547

ภาพที่ 2.3 โครงสร้างการบริโภค และรายได้ของครัวเรือน

ที่มา: โครงการสร้างแบบจำลองดุลยภาพทั่วไป เพื่อวัดผลกระทบทางเศรษฐกิจ จากการใช้มาตรการทางอุตสาหกรรม เสนอต่อ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม กระทรวงอุตสาหกรรม โดย ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2547

ภาพที่ 2.4 โครงสร้างการบริโภค และรายได้ของรัฐบาล

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

โครงการศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าอาเซียน-จีน ของคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (2548) วัดอุปสงค์เพื่อประเมินผลการเปิดเสรีภายใต้กรอบ อาเซียน-จีน และเสนอแนะยุทธศาสตร์ แนวทางการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ไทยได้รับประโยชน์จากการเปิดเสรี โดยใช้แบบจำลอง GTAP เพื่อวิเคราะห์ปัญหาด้านการค้าระหว่างประเทศ และวิเคราะห์ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าไทยในตลาดจีนโดยใช้ ค่า RCA และ BCG Model สินค้าที่ทำการศึกษามี 2 กลุ่ม คือ (1) กลุ่มสินค้าเกษตร ได้แก่ ชา หนมดิบ ไม้ตัดดอก ยางพารา มันสำปะหลัง (2) กลุ่มสินค้าอุตสาหกรรม ได้แก่ เครื่องนุ่งห่ม เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ ยานยนต์และชิ้นส่วน เฟอร์นิเจอร์ เหล็กและผลิตภัณฑ์ พลาสติกขั้นปฐม ปีโตรเคมีและผลิตภัณฑ์น้ำมัน อัญมณีและเครื่องประดับ กระดาษและผลิตภัณฑ์

จากการวิเคราะห์ โดยใช้แบบจำลอง GTAP พบว่า การค้าอาเซียน-จีน จะส่งผลให้ไทยมีการค้ากับกลุ่มประเทศอาเซียนลดลง ในขณะที่จะมีการค้ากับประเทศจีนเพิ่มสูงขึ้น โดยการนำเข้าของไทยจากจีนเปลี่ยนแปลงเพิ่มขึ้นร้อยละ 96.11 ซึ่งมากกว่าการส่งออกที่เพิ่มขึ้น จึงทำให้ประเทศไทยมีการขาดดุลการค้ากับประเทศจีนเพิ่มขึ้น 2,094.7 ล้านดอลลาร์สหรัฐ โดยการขาดทุนมาที่เพิ่มขึ้นมาจากการนำเข้า ผลิตภัณฑ์สิ่งทอ เครื่องจักร อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ และผลิตภัณฑ์โลหะ จากประเทศจีนเพิ่มมากขึ้น

โครงการที่สอง คือ โครงการศึกษาวิเคราะห์ผลกระทบต่อประเทศไทยจากการทำความตกลงการค้าเสรีอาเซียนกับประเทศเกาหลี ของ เสนอ กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ (2552) วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อวิจัย ข้อเด่น ข้อด้อย ของความตกลงการค้าเสรีระหว่างอาเซียนกับประเทศเกาหลี และวิเคราะห์ผลกระทบของข้อตกลงที่อาจเกิดขึ้นต่อประเทศไทย โดยใช้แบบจำลอง GTAP และใช้ ดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA) มาตรวจสอบการประเมินผลขีดความสามารถในการแข่งขันของไทย เกาหลี และอาเซียน ในอุตสาหกรรมที่คาดว่าจะได้รับผลกระทบ

เนื่องจาก AKFTA ยังไม่มีผลบังคับ ณ ช่วงเวลาที่คณะผู้วิจัยศึกษา การศึกษาโครงการนี้จึงเป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงผลกระทบที่อาจจะเกิดขึ้นต่อประเทศไทย ผลที่ได้จากการศึกษา คือ การปรับลด/เลิกอัตราภาษีนำเข้าระหว่างอาเซียนและเกาหลี จะส่งผลให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวเพิ่มสูงขึ้นประมาณร้อยละ 0.2 หรือคิดเป็น GDP ของไทย ไทยจะมีมูลค่าเพิ่มขึ้นประมาณ 300 ล้านดอลลาร์สหรัฐ และการขยายตัวทางเศรษฐกิจเกิดขึ้นจากปัจจัยหลัก คือ การขยายตัวของการลงทุนที่แท้จริงในประเทศ คาดว่าจะขยายตัวมากกว่าร้อยละ 0.8 หรือประมาณ 250 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

การขยายตัวของการลงทุนที่แท้จริงข้างต้นประกอบด้วยการนำเข้าสินค้าอุปโภคบริโภคอื่นที่อัตรานำเข้าลดลง ทำให้คาดว่ามูลค่าการนำเข้าของไทยจะสูงขึ้นร้อยละ 0.7 หรือประมาณ 750 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ขณะที่การส่งออกของไทยเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.4 หรือประมาณ 530 ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรืออาจจะกล่าวได้ว่าไทยอาจจะขาดดุลการค้าเพิ่มขึ้นประมาณ 220 ล้านดอลลาร์สหรัฐ

ธีรภาพ วรรณรัตน์ (2551) ศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบและความสามารถในการแข่งขันของสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มส่งออกของไทยไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาโดยเปรียบเทียบกับประเทศผู้ส่งออกอื่นๆที่มีส่วนแบ่งตลาด 4 อันดับแรก วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของอุตสาหกรรม และสถานการณ์การส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยไปยังตลาดสหรัฐอเมริกา และเพื่อศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มของไทยไปยังตลาดสหรัฐอเมริกาโดยเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งที่สำคัญ โดยใช้วิธี RCA และส่วนแบ่งตลาดในการวัด

ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ

จากการศึกษาพบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสิ่งทอไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาโดยตลอดตั้งแต่ปี พ.ศ. 2538-2550 แต่เมื่อมีการปล่อยเสรีการค้าสิ่งทอ ตั้งแต่ปี 2548 ค่า RCA ของสิ่งทอไทยมีค่าลดลง และเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งหลังจากที่มีการค้าเสรี ประเทศแคนาดาและเม็กซิโก มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบน้อยกว่าไทย ส่วนประเทศจีนความได้เปรียบน้อยกว่าไทย ขณะที่อินเดียมีความได้เปรียบมากกว่าไทย

จิรวรรณ โกช่วย(2552) ศึกษาการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกสินค้าที่สำคัญของไทยไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสาม วัตถุประสงค์ของการศึกษา เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกสินค้าที่สำคัญ 20 อันดับแรกของประเทศไทย ไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสามและศึกษาปัญหาและอุปสรรคของการส่งออก สินค้าไปยังกลุ่มประเทศอาเซียนบวกสาม โดยใช้ค่าดัชนีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (RCA), พลวัตความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ (Dynamic Revealed Comparative Advantage; DRAC และ ส่วนแบ่งตลาดคงที่ (Market Share)

จากการศึกษาค่า RCA พบว่าความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบเฉลี่ยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543-2551 สินค้าที่ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในทุกประเทศ คือ ข้าว อาหารทะเลกระป๋องและแปรรูป น้ำตาลทราย

จากการศึกษาที่มาของอัตราการค้าเติบโตของการนำเข้าจากแบบจำลองส่วนแบ่งการตลาดพบว่า ประสิทธิภาพทางการแข่งขันของสินค้าไทย ลดลงเกือบทุกรายการ ยกเว้น 1 รายการที่กลับมีประสิทธิภาพทางการแข่งขันเพิ่มขึ้น ได้แก่ เหล็กและเหล็กกล้า

ปัญหาทางด้านการค้าของประเทศไทยกับประเทศอาเซียนอุปสรรคทางด้านภาษีศุลกากรเริ่มจะลดลงไป และมีแนวโน้มปลอดภาษีศุลกากรในไม่ช้า แต่ปัญหาการค้าที่ปลอดภาษีแต่ละประเทศจะนำอุปสรรคการค้าที่ไม่ใช่ภาษีเข้ามา เช่น การออกมาตรการควบคุมคุณภาพสินค้า การตรวจโรค การใช้ระบบโควตา การบังคับติดฉลาก การออกใบอนุญาตนำเข้า มาตรการสุขอนามัยและสุขอนามัยพืช และสัตว์ มาตรการอุปสรรคทางเทคนิค เป็นต้น

นงนุช พันธกิจไพบูลย์ และ วรญา ตันตอมพงษ์ (2552) ศึกษาอุปสงค์กล้วยไม้และความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของการส่งออกกล้วยไม้ไทยไปยังประเทศญี่ปุ่น วัตถุประสงค์ของการศึกษาค้างนี้ เพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกกล้วยไม้ของไทยไปยังประเทศ ญี่ปุ่นเปรียบเทียบกับประเทศคู่แข่งได้แก่สิงคโปร์ มาเลเซีย และได้หวันโดยใช้ดัชนีความได้เปรียบโดย

เปรียบเทียบ และใช้การวิเคราะห์ OLS

ผลการศึกษาพบว่า ประเทศไทยสูญเสียความสามารถในการส่งออกสินค้ากล้วยไม้ไปยังตลาดประเทศญี่ปุ่น นอกจากนี้ยังพบว่า ปัจจัยที่กำหนดอุปสงค์กล้วยไม้ของประเทศไทยในประเทศญี่ปุ่น คือ ราคาส่งออกกล้วยไม้ และอัตราแลกเปลี่ยนระหว่างเงินบาทต่อเงินเยน

พจนานต์ อวิชานการ และปิติ ศรีแสงนาม (2553) ศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าไทยและสินค้าอินโดนีเซียที่ส่งออกไปยังตลาดอาเซียน โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ในการศึกษาเพื่อศึกษาถึงความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบของสินค้าที่ผลิตในประเทศไทยและสินค้าที่ผลิตในประเทศอินโดนีเซียที่ส่งออกไปยังตลาดอาเซียน โดยใช้ข้อมูลสินค้าในระบบ SITC REV.3 ระดับ 2 digit ระหว่างปี พ.ศ. 2548-2552 มาคำนวณหาดัชนี RCA

จากการศึกษาพบว่า สินค้าของไทยส่วนใหญ่มีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ ในการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนมากกว่าสินค้าของอินโดนีเซีย ส่วนใหญ่เป็นสินค้าในกลุ่มอาหารและสัตว์มีชีวิต, กลุ่มวัตถุดิบที่กินไม่ได้ ยกเว้นเชื้อเพลิง, วัตถุดิบและผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้อง, เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง และกลุ่มสินค้าการผลิตอื่นๆ

สุภาพร หนูชนะภัย และบุญจิต จิตาภิวัฒนกุล (2553) ศึกษาการวิเคราะห์ศักยภาพตลาดกล้วยไม้ส่งออกที่สำคัญของไทย การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ใช้วิธีการวิเคราะห์ความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบ และการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงส่วนแบ่งตลาดคงที่ โดยใช้แบบจำลองของ Leamer, E.E and R.m. Stern.

การจากศึกษาความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบการส่งออกกล้วยไม้ของประเทศไทยในตลาด ญี่ปุ่น, สหรัฐอเมริกา, อิตาลี, จีน, ไต้หวัน และประเทศคู่แข่งสำคัญ ได้แก่ นิวซีแลนด์, เนเธอร์แลนด์, ไต้หวัน และมาเลเซีย พบว่า ประเทศไทยมีความได้เปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกกล้วยไม้ ยกเว้นตลาดอิตาลีที่ไทยเสียเปรียบโดยเปรียบเทียบในการส่งออกกล้วยไม้

ส่วนการวิเคราะห์ส่วนแบ่งตลาดคงที่ของประเทศไทยในตลาดญี่ปุ่น, สหรัฐอเมริกา, อิตาลี, จีนและไต้หวัน พบว่า การเปลี่ยนแปลงการส่งออกกล้วยไม้ในตลาดนำเข้าที่สำคัญมาจาก ผลทางด้านการแข่งขันมีผลมากที่สุด รองลงมา คือ ผลจากการขยายตัวของโลกและกระทบร่วม โดยเฉพาะในตลาดจีน

ดวงกมล สุนทรขันธ์(2544) ศึกษาผลกระทบต่อไทยเมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิกองค์การการค้าโลกโดยใช้แบบจำลอง GTAP โดยในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบต่อภาคเกษตรกรรมและ

ภาคอุตสาหกรรมของประเทศไทย เมื่อจีนเข้าเป็นสมาชิก WTO และประเมินถึงภาคการผลิตที่ได้รับผลกระทบในด้านบวกและด้านลบต่อปริมาณผลผลิตเพื่อดูภาวะการค้าและแข่งขันกับจีนในตลาดโลก จากการศึกษาพบว่า ผลกระทบระดับมหภาคนั้น การลดอัตราภาษีนำเข้าจีนจะทำให้เศรษฐกิจไทยหดตัวลงอย่างต่อเนื่อง ส่วนแบ่งการตลาดของไทยก็มีแนวโน้มลดลง รายได้ครัวเรือนลดลง ทำให้การออมและการบริโภคลดลง ส่วนผลกระทบระดับภาคการผลิตนั้นได้รับผลกระทบในด้านบวกต่อปริมาณการผลิตมากที่สุด คือ ข้าวแปรรูปและน้ำตาลซึ่งเป็นผลมาจากอัตราภาษีในโควตาของจีนลดลงมาก เมื่อเทียบกับระดับการกีดกันการนำเข้าก่อนที่จีนจะเข้าเป็นสมาชิกทำให้นำเข้าจากไทยเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ไทยมีการขยายปริมาณผลผลิตมากขึ้น เพื่อรองรับอุปสงค์ต่อการส่งออกที่เพิ่มขึ้น

Philip D. Adams, Karen M. Huff, Robert McDougall, K.R. Pearson และ Alan A. Powell (1996) ศึกษาผลกระทบระยะกลางและระยะยาวของการเปิดการค้าเสรีเอเปคต่อเศรษฐกิจประเทศออสเตรเลีย โดยใช้แบบจำลอง GTAP และ Monashz จากผลการศึกษาพบว่ารายได้ประชาชาติในกลุ่มประเทศอุตสาหกรรมจะเพิ่มขึ้นน้อยกว่ากลุ่มประเทศในเอเชีย ในระยะยาวการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชาชาติจะขึ้นอยู่กับเคลื่อนย้ายทุนระหว่างประเทศ สำหรับประเทศออสเตรเลียภาคการผลิตนมและเนื้อจะได้รับผลประโยชน์มากที่สุดเนื่องมาจากการเปิดตลาดนำเข้าของประเทศอื่นๆ

Terrie L. Walmsley (1998) ศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการเปิดเสรีการค้าของเอเปคโดยใช้แบบจำลอง GTAP โดยเปรียบเทียบผลในระยะสั้นและระยะยาวของเอเปค ผลจากการศึกษาพบว่าเมื่อมีการลดภาษีในกลุ่มประเทศเอเปคจะส่งให้ความต้องการสินค้าเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ความต้องการปัจจัยการผลิตเพิ่มมากขึ้นซึ่งในระยะยาวการเพิ่มขึ้นของความต้องการสินค้าจะส่งให้ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติเพิ่มขึ้น

Aziz Elbehri and K.R Pearson (2000) ศึกษาผลกระทบการเปิดเสรีการค้าแบบทวิภาคีใน GTAP โดยใช้ GAMPACK โดยใช้น้ำตาลเป็นกรณีศึกษา จากผลการศึกษาพบว่า ในกรณีที่ผู้ส่งออกมีส่วนแบ่งของ Quota rent มาก ผลจากการลดภาษีและ การขยายโควตาจะทำให้ผู้ส่งออกและนำเข้ามีสวัสดิการเพิ่มขึ้น โดยที่สวัสดิการที่เพิ่มขึ้น ขึ้นอยู่กับขนาดของการลดลงของภาษี